

Kursplan

Fakulteten för konst och humaniora
Institutionen för kulturvetenskaper

1AE100 Arkeologi I, 30 högskolepoäng
Archaeology I, 30 credits

Huvudområde

Arkeologi

Ämnesgrupp

Arkeologi

Nivå

Grundnivå

Fördjupning

G1N

Fastställande

Fastställd 2009-12-02.

Reviderad 2025-01-31. Revidering av kurslitteratur.

Kursplanen gäller från och med hösttermin 2025.

Förkunskaper

Grundläggande behörighet.

Mål

Efter avslutad kurs ska studenten kunna:

- redogöra för grundläggande kunskaper om ämnet arkeologi och dess roll i samhället,
- översiktligt diskutera nordisk förhistoria, arkeologiska föremål och hur man arbetar som arkeolog,
- i skrift och tal beskriva arkeologiska problemområden och frågeställningar,

- exemplifiera samband mellan arkeologi och frågor om genus och mångfald i ett internationellt perspektiv.

Delkurs 1, Introduktion till arkeologi, 5 högskolepoäng

Efter avslutad delkurs ska studenten kunna:

- definiera vad arkeologi är och ge exempel på arkeologiska verksamheter,
- beskriva och exemplifiera grundläggande drag i arkeologins historia, dess metoder och teoretiska begrepp och inriktningar,
- identifiera och jämföra grundläggande arkeologiska arbetssätt och kunna urskilja synliga spår av arkeologiska lämningar i landskapet.

Delkurs 2, Nordens arkeologi I, Stenålder, 7 högskolepoäng

Efter avslutad delkurs ska studenten kunna:

- beskriva och diskutera de grundläggande dragen i nordisk stenålder,
- datera arkeologiska föremål från stenåldern, placera dem i rätt kulturell kontext och förklara hur dessa föremål tillverkats och använts,
- diskutera och jämföra förklaringar och tolkningar av kulturhistoriska förlopp under stenåldern i Norden.

Delkurs 3, Nordens arkeologi II, Bronsålder, 7 högskolepoäng

Efter avslutad delkurs ska studenten kunna:

- beskriva och diskutera de grundläggande dragen i nordisk bronsålder,
- datera arkeologiska föremål från bronsåldern, placera dem i rätt kulturell kontext och förklara hur dessa föremål tillverkats och använts,
- diskutera och jämföra förklaringar och tolkningar av kulturhistoriska förlopp under bronsåldern i Norden.

Delkurs 4, Nordens arkeologi III, Järnåldern, 7 högskolepoäng

Efter avslutad delkurs ska studenten kunna:

- beskriva och diskutera de grundläggande dragen i nordisk järnålder,
- datera arkeologiska föremål från järnåldern, placera dem i rätt kulturell kontext och förklara hur dessa föremål tillverkats och använts,
- diskutera och jämföra förklaringar och tolkningar av kulturhistoriska förlopp under järnåldern i Norden.

Delkurs 5, Arkeologi och samhälle, 4 högskolepoäng

Efter avslutad delkurs ska studenten kunna:

- beskriva och ge exempel på samband mellan arkeologiska verksamheter och olika intressen i samhället,
- kritiskt diskutera och jämföra olika sätt som arkeologer kommunicerar med skilda målgrupper,

- diskutera etiska frågeställningar i relation till arkeologins olika roller i samhället.

Innehåll

Kursinnehåll för hela kursen

Kursen ger en introduktion till arkeologifämnet, dess historia, teorier och metoder. Vidare behandlas Nordens stenålder, bronsålder och järnålder och kunskap om arkeologiska föremål och lämningar samt arkeologins roller och funktioner i samhället. Även genus och mångfaldsfrågor behandlas.

Delkurs 1, Introduktion till arkeologi, 5 högskolepoäng

Delkursen introducerar det arkeologiska ämnet och vad det innebär att studera arkeologi. Kursen ger en orientering i arkeologins historia från 1600-talet fram till nutid. Centrala forskningsriktningar, metoder och teoretiska begrepp presenteras och diskuteras. Arkeologisk utgrävningsmetodik och fornlämningskunskap introduceras genom besök på arkeologiska undersökningar och exkursioner, alternativt genom motsvarande kursstoff som finns tillgängligt på lärplattformen.

Delkurs 2, Nordens arkeologi I, Stenålder, 7 högskolepoäng

Delkurs 3, Nordens arkeologi II, Bronsålder, 7 högskolepoäng

Delkurs 4, Nordens arkeologi III, Järnåldern, 7 högskolepoäng

Delkurserna 2, 3 och 4 behandlar arkeologiska föremål, lämningar, kulturer och samhällen under respektive period. Tyngdpunkten ligger på Sverige med utblick till övriga Norden. Fokus ligger på förändringar över tid. Ny aktuell forskning presenteras och diskuteras.

Delkurs 5, Arkeologi och samhälle, 4 högskolepoäng

Delkursen behandlar arkeologins roll och funktion i samtiden. Detta sker genom att anlägga ett historiskt perspektiv på relationen mellan arkeologin och samhället och genom att studera och diskutera hur arkeologer bedriver publik verksamhet.

Undervisningsformer

Undervisningen sker i form av föreläsningar, seminarier och exkursioner. Undervisning sker på campus eller på distans. Viss undervisning kan ske på engelska.

Examination

Kursen bedöms med betygen Underkänd, Godkänd eller Väl godkänd.

För betyget Godkänd ska kursens mål vara uppnådda. Betygskriterier för betyget Väl godkänd meddelas skriftligen vid kursstart. För betyget Väl godkänd på hela kursen krävs betyget Väl godkänt på minst tre av delkurserna.

För dig som studerar på campus gäller följande:

Delkurs 1 examineras genom muntlig presentation och skriftlig(a) uppgift(er).

Delkurs 2, 3 och 4 examineras genom muntlig(a) och skriftlig(a) uppgift(er), hemtentamen eller grupparbeten.

Delkurs 5 examineras genom muntlig presentation och hemtentamen.

För dig som studerar på distans gäller följande:

Delkurs 1 examineras genom skriftlig(a) uppgift(er).

Delkurs 2, 3 och 4 examineras genom skriftlig(a) uppgift(er), hemtentamen eller grupparbeten.

Delkurs 5 examineras genom muntlig presentation och hemtentamen.

Omexamination ges i enlighet med Lokala regler för kurs och examination på grundnivå och avancerad nivå vid Linnéuniversitetet. I det fall student med funktionsnedsättning har rätt till särskilt pedagogiskt stöd beslutar examinator om anpassad eller alternativ examination.

Kursvärdering

Kursvärdering genomförs under kursen eller i nära anslutning till kursens avslutning. Resultat och analys av genomförd kursvärdering ska skyndsamt återkopplas till de studenter som genomfört kursen. Studenter som deltar vid nästa kurstillfälle ska senast vid kursstart informeras om föregående kursvärderingsresultat och genomförda förändringar i kursen.

Kurslitteratur och övriga läromedel

Gemensamt för alla delkurser

Price, T. Douglas 2015. *Ancient Scandinavia. An historical archaeology from the first humans to the vikings*. New York: Oxford University press. ISBN 9780190231972

Referenslitteratur

Litteratur som markerats med *) finns tillgänglig på kursens lärplattform.

Renfrew, Colin & Bahn, Paul (senaste upplagan, men upplagor fr.o.m. 2008 accepteras också). *Archaeology: theory, methods and practice*. London: Thames and Hudson. s. 167-575. (408 sidor)

Welinder, Stig (2009). *Sveriges historia. 13000 f.Kr.-600 e.Kr.* Stockholm: Norstedts. 502 sidor. ISBN 978-91-1-302376-2.

Delkurs 1, Introduktion till arkeologi, 5 hp

Renfrew, Colin & Bahn, Paul (senaste upplagan, men upplagor fr.o.m. 2008 accepteras också). *Archaeology: theory, methods and practice*. London: Thames and Hudson, s. 12-166. (154 sidor)

*Nilsson, Björn & Rudebeck, Elisabeth (2010). *Arkeologiska världar. I: Nilsson, Björn & Rudebeck, Elisabeth (red.) Arkeologiska och förhistoriska världar. Fält, erfarenheter och stenåldersboplatser i sydvästra Skåne*. Malmö: Malmö Kulturmiljö, s. 11-82. ISBN: 9185341355 (71 sidor)

Länsstyrelsen i Halland. Gräv där du får. Om arkeologi. Kulturmiljöfunktionens årsredogörelse 2013, s. 6-25. ISSN 1101-1084 (19 sidor)

Delkurs 2, Nordens arkeologi I, Stenålder 7 hp

Conneller, Chantal (2004). *Becoming deer. Corporeal transformations at Star Carr*. *Archaeological Dialogues* 11(1), s. 37-56. (19 sidor)

*Conneller, Chantal (2013). *Power and Society: Mesolithic Europe*. I: Liv Nilsson Stutz & Sarah Tarlow. (red.) *The Oxford Handbook of the Archaeology of Death and Burial*. ISBN 9780199569069 (10 sidor)

Cummings, Vicky, Magdalena S. Midgley & Chris Scarre (2015). *Chambered tombs*

and Passage Graves of Western and Northern Europe. I: Chris Fowler, Jan Harding och Daniela Hoffman (red.) *The Oxford Handbook of Neolithic Europe*. Oxford, Oxford University Press, 813-838. ISBN-13: 978-0199545841. (25 sidor)

Fibiger L, Ahlström T, Bennike P, Schulting R. J. (2013). Patterns of violence-related skull trauma in Neolithic Southern Scandinavia. *Am J Phys Anthropol*. Patterns of violence-related skull trauma in Neolithic Southern Scandinavia. *Am. J. Phys. Anthropol.*, 150, s. 190-202 (12 sidor)

Fuglestad, Ingrid (2012). The Pioneer Condition on the Scandinavian Peninsula: the Last Frontier of a 'Palaeolithic Way' in Europe, *Norwegian Archaeological Review*, 45:1, 1-29, <https://doi.org/10.1080/00293652.2012.669998>, (29 sidor)

Grøn, Kurt, J. & Lasse Sørensen (2018), Cultural and economic negotiation: a new perspective on the Neolithic Transition of Southern Scandinavia. *Antiquity*, 92 (364), s. 958-974, (16 sidor)

Grøn, Ole, (2003). Mesolithic Dwelling Places in South Scandinavia. *Antiquity* 77 (298), s. 685-708, (23 sidor)

Högberg, Anders (2008). Playing with Flint: Tracing a Child's Imitation of Adult Work in a Lithic Assemblage. *Journal of Archaeological Method and Theory* 15:112–131 DOI 10.1007/s10816-007-9050-4, (19 sidor)

Larsson, Mats, Lidén, Kerstin & Geoffrey Lemdahl (2012). *Mot en ny värld : yngre stenåldern i Sverige 4000-1700 f. Kr.* Lund: Studentlitteratur. ISBN: 9789144073170 (224 sidor)

Lødøen, Trond, K. (2015). Treatment of Corpses, Consumption of the Soul and Production of Rockart: Approaching Late Mesolithic Mortuary Practises Reflected in the Rock Art of Western Norway. *Fennoscandia Archaeologica* XXXII, s. 79-99, (20 sidor)

Nilsson Stutz, Liv (2014). Mortuary Practices. I: Vicky Cummings, Peter Jordan, och Marek Zvelebil (red.) *The Oxford Handbook of The Archaeology and Anthropology of Hunter-Gatherers*. Oxford: Oxford University Press, 712-728. ISBN-13: 978-0199551224. (16 sidor)

Papmehl-Dufay, Ludvig (2012). Just a Band Crossing the Road. On Biography, Memory and the Changing Meaning of Places. *Lund Archaeological Review* 18, s. 17-33. (14 sidor)

Porr, Martin & Kurt W. Alt. (2006). The burial of Bad Dürrenberg, Central Germany: osteopathology and osteoarchaeology of a Late Mesolithic shaman's grave. *International journal of osteoarchaeology* 16(5), s. 395-406. (11 sidor)

Price, T. Douglas. (2015). *Ancient Scandinavia: An Archaeological History from the First Humans to the Vikings*. Oxford university Press (kapitel 1-5, s. 1-194, ISBN: 978-0190231972, (194 sidor)

Sørensen, Lars & Sabine Karg. (2012). The expansion of agrarian societies towards the north new evidence for agriculture during the Mesolithic/Neolithic transition in Southern Scandinavia. *Journal of Archaeological Science* 51: 98-114, <http://dx.doi.org/10.1016/j.jas.2012.08.042>, (17 sidor)

Woodburn, James. 1982. "Egalitarian Societies." *Man*17(3), s 431–51. (20 sidor)

Wyzormirska, Bozena. (senaste upplagan), *Bildkompendium, stenåldern*. Lund: Arkeologiska Institutionen. (55 sidor)

Delkurs 3, Nordens arkeologi II, Bronsålder 7 hp

*Arcini, Caroline, Höst, Elisabeth & Svanberg, Fredrik (2007). Gravar, bålplatser och två bronsåldersfamiljer i Gualöv: Studier av en gravmiljö. I: Arthursson, Magnus (red) *Vägar till Vätland: En bronsåldersbygd i nordöstra Skåne 2300-500 f. Kr.*:107-168. Riksantikvarieämbetet: Stockholm. (60 sidor) ISBN: 978-91-7209-452-9

*Arthursson, Magnus (2009). *Bebyggelse och samhällsstruktur: södra och mellersta Skandinavien under senneolitikum och bronsålder 2300-500 f. Kr.*. Diss. Göteborg : Göteborgs universitet, 2009. s181-205 (24 sidor) ISBN: 9789185245399

*Bergerbrant, Sophie & Wessman, Anna (2018). Women on the move in the Nordic Bronze Age: a case study based on rock art and costume. I: Dodd, J. & Meijer, E. (red.) *Giving the Past a Future. Essays in Archaeology and Rock Art. Studies in Honour of Dr. Phil. h. c. Gerhard Milstreu*. Oxford: Archaeopress., s. 121–135. (10 sidor) ISBN-10 : 1784919705

*Felding, Louise.(2015) The Egtved Girl Travel, Trade & Alliances in The Bronze Age *Adoranten* 2015: 5-20 (15 sidor) .

*Frei, Karin (2027). The Tale of the Skrydstrup Woman. *Shanghai Archaeology Forum Writer* 2017-12-14 (8 sidor)

*Frieman, Catherine J., Teather, Anne & Morgan, Chelsea (2019). Bodies in Motion: Narratives and Counter Narratives of Gendered Mobility in European Later Prehistory. *Norwegian Archaeological Review* 52:2, 148-169, DOI: 10.1080/00293652.2019.1697355 (16 sidor)

*Goldhahn Joakim, Labarakwe Stephen, Skoglund Peter, Westergren Ebbe. 'I Have Done Hundreds of Rock Paintings': On the Ongoing Rock Art Tradition among Samburu, Northern Kenya. *Cambridge Archaeological Journal* 2021;31(2):229-246. doi:10.1017/S095977432000044X (17 sidor)

*Högberg, Anders & Olausson, Deborah (2005). Flinta under yngre bronsålder – några tankar om nu och då. I: Goldhahn, Joakim (red.) *Mellan sten och järn. Rapport från det 9:e nordiska bronsålderssymposiet, Göteborg 2003*1009/ 12. Göteborg: Göteborgs universitet s. 97-124. (27 sidor) ISBN 9185245100.

*Jantzen Detlef, Brinker Ute, Orschiedt Jörg, et al. (2011). A Bronze Age battlefield? Weapons and trauma in the Tollense Valley, north-eastern Germany. *Antiquity* 85(328):417-433. doi:10.1017/S0003598X00067843 (16 sidor)

Ling, Johan (2024). *Hällristningarnas värld*. Stockholm: Natur & Kultur (288 sidor)

*Ling, Johan, Earle, Timothy & Kristiansen, Kristian (2018). Maritime Mode of Production: Raiding and Trading in Seafaring Chiefdoms. *Current Anthropology* 29(5): 488-524 (30 sidor)

*Nimura, Courtney & Skoglund, Peter (2024) A Place with a View Bronze Age Depositions at Smörkull in Southwest Sweden *Fornvännen* 2024(2):142-148 (7 sidor)

*Ojala, Karin och Sörman, Anna (2020). Medelhavsbrons i Närke Hasslefyndet kastar ljus över kontaktvägar, metallanvändning och offerskick under bronsålderns slutskede *Medusa* 41:(1):28-34 (6 sidor)

Price, T. Douglas (2015). *Ancient Scandinavia. An historical archaeology from the first humans to the vikings*. New York: Oxford University press. ISBN 9780190231972. Chapter six: Bronze warriors s. 196–250. (54 sidor) ISBN 9780190231989

*Ragnesten, Ulf (2005). En rösemiljö i Arendal på Hisingen i Göteborg – ett komplext rituellt område. I: Goldhahn, Joakim (red.) *Mellan sten och järn. Rapport från det 9:e nordiska bronsålderssymposiet, Göteborg 20031009/ 12*. Göteborg: Göteborgs universitet, s. 353–368. (15 sidor) ISBN 9185245100.

*Sabatini, Serena & Melheim, Anne-Lene (2017). Nordic-Mediterranean relations in the second millenium BC. I: Bergerbrant, Sophie & Wessman, Anna (red.), *New Perspectives on the Bronze Age: Proceedings from the 13th Nordic Bronze Age Symposium, held in Gothenburg 9th June to 13th June 2015*: Oxford, Archaeopress., s. 355-362. (5 sidor) ISBN 9781784915988

*Sörman, Anna (2017). A place for crafting? Late Bronze Age metalworking in southern Scandinavia and the issue of workshops. I: Brysbaert, Ann & Gorgues, Alexis. *Artisans versus nobility? Multiple identities of elites and 'commoners' viewed through the lens of crafting from the Chalcolithic to the Iron Ages in Europe and the Mediterranean*. Leiden: Sidestone Press, 2017, s. 53-78 SBN: 9789088903960 (25 sidor)

*Thedéen, Susanne (2005). Till frågan om hövdingadömet under bronsåldern. I: Goldhahn, Joakim (red.) *Mellan sten och järn. Rapport från det 9:e nordiska bronsålderssymposiet, Göteborg 20031009/ 12*. Göteborg: Göteborgs universitet, s. 385–401. (16 sidor) ISBN 9185245100.

Thrane, Henrik (2013). Scandinavia. In Fokkens, Harry & Harding, Anthony (red). *The Oxford Handbook of The European Bronze Age Europe*. Oxford University Press. DOI: 10.1093/oxfordhb/9780199572861.013.0041 (19 sidor) ISBN10 0199572860

*Ullén, Inga & Drenzel, Leena (2018). Återbesök i Hågahögen: nya analysresultat. *Fornvännen* 113:(3):121-138. (17 sidor)

Wyzormirska, Bozena (senaste upplagan), *Bildkompendium, bronsåldern*. Lund: Arkeologiska Institutionen, (55 sidor).

Delkurs 4, Nordens arkeologi III, Järnåldern 7 hp

Andrén, Anders (2014). *Tracing old norse cosmology: The world tree, middle earth, and the sun from archaeological perspectives*. Lund: Nordic academic press. ISBN 978 91 8550 938 6. (180 sidor) *

Hedeager, Lotte 2011. *Iron Age myth and materiality. An archaeology of Scandinavia AD 400–1000*. London and New York: Routledge. ISBN 9780415606028. (278 sidor)

Petré, Rolf & Räf, Erika (senaste upplagan). *Bildkompendium, järnåldern*. Lund: Arkeologiska Institutionen, (55 sidor)

Price, T. Douglas 2015. *Ancient Scandinavia. An historical archaeology from the first humans to the vikings*. New York: Oxford University press. ISBN 9780190231972. Chapter seven: The Age of Iron, 500 BC–AD 750, (70 sidor)

*Price, Niel, Hedenstierna-Jonson, Charlotte, Zachrisson, Torun, Kjellström, Anna, Storå, Jan, Krzewinska, M., Günther, T., Sobrado, V., Jakobsson, Mikael & Götherström, Anders (2019). Viking warrior women? Reassessing Birka chamber grave Bj.581. *Antiquity* 93 (367): 181-198 (17 sidor)

Price, Neil & Raffield, Ben. 2023. *The Vikings*. Routledge, London. ISBN 9780415343503 (240 sidor)

Delkurs 5, Arkeologi och samhälle 4 hp

Arnberg, Anna och Göran Gruber (2014). Participate in a broader sense? Thoughts on Swedish Archaeology and approaches to the public in the Light of the Excavations in Motala 1999-2013. *Current Swedish Archaeology* 22, 2014, s. 157-182. (25 sidor) Tillgänglig online.

Dommasnes, Liv Helga (2020). Gender, Feminist, and Queer Archaeologies: European Perspective. I Claire Smith (red.) *Encyclopedia of Global Archaeology* (New York: Springer), nyaste upplaga. Print + eBook ISBN 9781441904669, eReference ISBN 9781441904652. DOI: <https://doi-org.proxy.lnu.se/10.1007/978-3-030-30018-0.1025>

Herrero, Borja Legarra (2013). Modern political views and the emergence of early complex societies in the Bronze Age Mediterranean. *Antiquity* 87, 245-249.

Högberg, Anders, Clara Alfsdotter, Ivonne Dutra Leivas, Mikael Eboskog, Elin Engström, Cornelius Holtorf, Kristina Jonsson, Charina Knutson, Vivian Smits, Marie Svedin, och Ulrika Söderström 2022. "Uppdragsarkeologiska möjligheter: Nya sätt att tänka Om en samtidsverksamhet i en framtidsbransch". In *Situ Archoeologica* 15, s. 5-30.

Nilsson Stutz, Liv (2013). Claims to the Past. A Critical View of the Arguments Driving Repatriation of Cultural Heritage and Their Role in Contemporary Identity Politics. *Journal of Intervention and Statebuilding* 7 (2), 170-195. DOI: <https://doi.org/10.1080/17502977.2012.714243>

Nordenborg Myhre, Lise (2001). Arkeologi og nazism. I: Raudvere, Catharina, Andrén, Anders & Jennbert, Kristina (red.) *Myter om det nordiska*. Lund: Nordic Academic Press. s. 59-87. (28 sidor) ISBN 91-89116-19-4.

RAÄ (2015). *Uppdragsarkeologi: Rapportering, förmedling och arkeologiskt dokumentationsmaterial. Vägledning för tillämpning av kulturmiljölagen*. Stockholm: Riksantikvarieämbetet. 26 s. ISBN saknas. Tillgänglig online.

Schablitsky, Julie M. (2020). Media and Archaeology. I Claire Smith (red.) *Encyclopedia of Global Archaeology* (New York: Springer), nyaste upplaga. Print + eBook ISBN 9781441904669, eReference ISBN 9781441904652. DOI: <https://doi-org.proxy.lnu.se/10.1007/978-3-030-30018-0.1059>

Simandiraki-Grimshaw, Anna (2020). Public Archaeology and Education: Present Relevance to the Past. I Claire Smith (red.) *Encyclopedia of Global Archaeology* (New York: Springer), nyaste upplaga. Print + eBook ISBN 9781441904669, eReference ISBN 9781441904652. DOI: <https://doi-org.proxy.lnu.se/10.1007/978-3-030-30018-0.2997>

Strand, Daniel & Källén, Anna (2021) I am a Viking! DNA, popular culture and the construction of geneticized identity, *New Genetics and Society* 40:4, 520-540, DOI:

10.1080/14636778.2020.1868988

Referenslitteratur

Svanberg, Fredrik and Wahlgen, Katty (2007). *Publik arkeologi*. Lund: Nordic Academic Press. (150 sidor) ISBN 9789189116962.